

Provinciale Staten van Zeeland
T.a.v. de voorzitter

onderwerp	kenmerk	behandeld door	verzonden
Ontwikkelagenda cultuurveld 2022-2024 en impact COVID-19	9539		

Middelburg, 4 februari 2021

Geachte voorzitter,

Afgelopen najaar hebben wij u geïnformeerd over de impact van de COVID-19 pandemie op de culturele sector.¹ Daarbij hebben wij ook kort gerefereerd naar de noodzaak om te komen tot een nieuwe cultuuragenda. Middels deze brief willen wij u over beide onderwerpen informeren. Dit ook als voorbereiding op de GS-informatiebijeenkomst die wij op 12 februari a.s. organiseren over de Ontwikkelagenda Cultuurveld 2022-2024.

1. Naar een Ontwikkelagenda Cultuurveld 2022-2024

Van oudsher beschrijft de provincie haar beleid op het terrein van Cultuur in een vierjarige cultuurnota met jaarlijks een uitvoeringsprogramma. Met de invoering van de Omgevingswet wordt de Omgevingsvisie het overkoepelende provinciale beleidskader. Dit betekent dat er geen aparte cultuurnota meer komt en dat PS de kaders op het terrein van cultuur via de Omgevingsvisie vaststellen. Daarbij geldt als de eerste scope het jaar 2030. Vanwege de COVID-19 pandemie wordt de Omgevingsvisie later opgeleverd en is in mei 2020 besloten de cultuurnota 2017-2020 met één jaar te verlengen tot 31 december 2021. De meerjarige kaders die PS in de Omgevingsvisie formuleren op het gebied van cultuur en erfgoed, dienen vertaald te worden in een uitvoeringskader van GS. Wij doen dat in de vorm van een *'Ontwikkelagenda Cultuurveld 2022-2024'*.

1.1 Inhoudelijke contouren

Het karakter van de agenda is dat deze ontwikkelingsgericht is en stuurt op innovatie en domeinverbindingen. Cultuur is bij uitstek hét domein van intrinsieke waarde; van creativiteit, vorming en je daarin vrij voelen. Cultuur is ook het domein van betekenisgeving en vernieuwing. Daarmee bepaalt het mede onze identiteit als regio, zorgt het voor verbinding en debat, en veroorzaken uitingen soms ook ongemak. Cultuur is per definitie 'in the eye of the beholder'. Daarmee is het soms ongrijpbaar en kwetsbaar. De provincie heeft geen rol in de normatieve beoordeling van cultuuruitingen. De provincie heeft dat wel ten aanzien van innovatie als essentiële voorwaarde om te zorgen dat de Zeeuwse cultuurregio vitaal blijft en zo bijdraagt aan de ontwikkeling van onze provincie. Het Zeeuwse cultuurveld benoemt deze noodzaak ook zelf in hun ambitiedocument 'Zicht over Zee'. Dit in het besef (en mede vanwege COVID-19) dat niet alles bij het oude kan en zal blijven.

¹ Het begrip cultuurveld bedoelen we breed: kunsten, educatie, festivals, podia, musea en erfgoed.

In een tijd waarin we getroffen worden door de COVID-19 pandemie zijn wij van mening dat juist cultuur een belangrijke bijdrage kan leveren aan de maatschappelijke opgaven naar de toekomst. Dat start vanuit de intrinsieke waarden van creativiteit en vernieuwing en waarbij de sector actief verbindingen legt met andere domeinen. Hiermee ontstaat een vliegwieltje die alleen werking kan hebben wanneer we adaptief zijn en inspelen op de ontwikkelingen in de samenleving.

We constateren dat de provinciale inzet op cultuur de laatste jaren meer beheersmatig is geworden, waarbij financiële instrumenten veranderingen in de weg zitten. De impact van COVID-19 pandemie op de culturele sector is zodanig dat het moment nu is om ook als Provincie een andere oriëntatie en strategie te kiezen. Daarbij zetten we de intrinsieke waarde van vernieuwing en creativiteit centraal en kiezen wij een meer stimulerende rol. Wij onderscheiden daartoe drie pijlers voor de Ontwikkelagenda Cultuurveld 2022-2024.

1.2 Pijlers ontwikkelagenda

Als eerste stellen wij de **intrinsieke waarde** van cultuur centraal in lijn met de bovenstaande analyse. We willen daarbij inzetten op de maatschappelijke betekenis van cultuur, educatie en talentontwikkeling en het verder versterken van de relaties vanuit de culturele sector naar de andere domeinen.

De tweede pijler omvat **ruimte voor innovatie** als essentieel onderdeel voor de ontwikkeling van het cultuurveld. Dit betreft zowel inhoudelijke vernieuwing als verbindingen met andere organisaties en andere domeinen. Dit vraagt om ruimte voor nieuw aanbod en nieuwe makers in het Zeeuwse cultuursysteem. Ook willen wij cultureel ondernemerschap stimuleren door te verkennen welke andere verdienmodellen en financieringsvormen hieraan ondersteunend zijn. Om productief te opereren in externe netwerken is het nodig dat de culturele infrastructuur in Zeeland wendbaar en weerbaar is.

De derde pijler is **'de basis' op orde**. Daarmee willen wij met onze partners inzetten op een infrastructuur die robuust en daarmee toekomstbestendig en veerkrachtig is. Daarbij is het zaak te definiëren welke elementen behoren tot de provinciale infrastructuur. Is er te veel of te weinig aanbod, ontbreken er disciplines of type organisaties, en hoe zijn financiële verantwoordelijkheden verdeeld over Rijk, provincie en gemeenten. Middels een externe scan oftewel cultuurmonitor willen wij opgaven en ontwikkelingen kunnen volgen en sturen. Ook willen wij het bedrijfsleven stimuleren om vanuit het belang van het vestigingsklimaat zich nog meer te verbinden aan cultuur, anders dan alleen als sponsor.

1.3 Beperkte ruimte voor innovatie

De vrije ruimte om te innoveren is op dit moment beperkt. Het provinciale cultuurbeleid is de laatste jaren relatief beheersmatig ingestoken. Die basis maakt het lastig om de dynamiek te bevorderen die nodig is om juist vanuit de creatieve waarde van cultuur een maximale bijdrage te leveren aan het maatschappelijk debat en verbindingen te maken andere domeinen. Een groot deel van de provinciale cultuurmiddelen is meerjarig vastgelegd via integrale kostensubsidies of meerjarige programma's. Naast een aantal relatief grote organisaties, staan veel kleine organisaties die vaak steunen op actieve en gewaardeerde vrijwilligers. Daarmee is de (financiële) ruimte om te dynamiseren en innoveren beperkt. Dat geldt ook voor de organisatiekracht om succesvol aan te haken bij subsidieprogramma's van Europa en Rijk. Om die reden kiezen wij ervoor om provinciaal gesubsidieerde organisaties nadrukkelijk te vragen om de komende jaren actief mede invulling te geven aan de voornoemde pijlers. Daarmee leveren ook zij een bijdrage aan de noodzakelijke vernieuwing en de provinciale doelstellingen. In lijn met de ingezette monitor zullen wij de provinciale instrumenten en basisinfrastructuur uiterlijk eind 2024 evalueren op de maatschappelijke meerwaarde. In de wetenschap dat ook de sector zelf onder druk van COVID-19 nadrukkelijk is gaan nadenken over deze thema's, denken wij dat het nu het moment is om hierover met elkaar het gesprek te starten.

1.4 Proces en planning

De Ontwikkelagenda Cultuurveld 2022-2024 is opgavegericht en dynamisch en speelt in op de opgaven die zich de komende tijd (versneld door COVID-19) zullen aandienen. 2021 vormt daarbij een 'aanloopjaar' dat gekenmerkt wordt door de onzekerheid van Corona. De komende maanden zullen wij ons verder laten voeden en spiegelen door onze netwerkpartners (cultureel veld, andere beleidsdomeinen en medeoverheden). Die input wordt verwerkt in meerjarige programmalijnen voor de ontwikkelagenda. Met deze aanpak continueren wij de doorlopende dialoog met het cultuurveld die wij in 2019 zijn gestart. De vaststelling van de Ontwikkelagenda cultuurveld 2022-2024 vindt plaats na vaststelling van de Omgevingsvisie. De inhoudelijke lijnen in omgevingsvisie en ontwikkelagenda worden uiteraard afgestemd. Bijstelling van de ontwikkelagenda vindt plaats op basis van de eerder genoemde monitoring. Afhankelijk van de ambities in de ontwikkelagenda en de mogelijkheden die bestaande middelen bieden doen wij u via de voor- en najaarsnota een mogelijk voorstel voor aanvullende structurele dekking.

2. Actualiteiten COVID-19, Zeeuws Stimuleringsfonds Cultuur en Cultural board

2.1 COVID-19 en Zeeuws Stimuleringsfonds Cultuur

De huidige lock-down betekent wederom een forse klap voor de cultuursector door een gedwongen sluiting van theaters, bioscopen, bibliotheken en het afgelasten van vele educatieve- en publieksactiviteiten. Het niet kunnen genereren van inkomsten betekent dat veel organisaties inmiddels interen op de reserves en dus de financiële druk toeneemt. De steunpakketten van het Rijk bieden hier gelukkig enige verlichting en het is positief dat veel Zeeuwse gemeenten deze uitkeringen via regelingen inzetten voor cultuur. Naar de toekomst toe blijft de financiële onzekerheid bestaan. Dit betekent dat veel organisaties naast een wens voor financiële stabiliteit ook de noodzaak voor vernieuwing en krachtenbundeling herkennen als koers naar de toekomst. Met het Zeeuws stimuleringsfonds Cultuur willen wij hieraan een impuls geven. Het is positief te melden dat inmiddels alle cultuurwethouders hebben aangegeven te willen deelnemen vanuit het belang om ook toekomstgericht te investeren. Wij onderzoeken momenteel of wij een aanvraag voor het Europese COVID-19 herstelprogramma REACT-EU kunnen indienen voor cultuur in combinatie met stedelijke aantrekkelijkheid. De doorlooptijd voor een aanvraag is zeer kort (half maart). Wij zullen u nader informeren over de voortgang hiervan.

2.2 Cultural Board

De afstemming en samenwerking binnen de culturele keten heeft in het afgelopen jaar een impuls gekregen via het Zeeuws Cultuur Overleg (ZCO). De sector zet deze ontwikkeling door en heeft inmiddels een Cultural Board gevormd. De board is een initiatief van het culturele veld zelf en zal zich richten op de maatschappelijke betekenis van cultuur voor Zeeland. Vanuit het belang dat wij toekennen aan de verdere emancipatie en netwerkvorming van het cultuurveld, zijn wij bereid om dit proces te ondersteunen naar analogie van de positionering van de Economic Board. De onderlinge werkverhouding wordt de komende tijd nader uitgewerkt.

In de hoop u bij deze voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

Drs. J.J.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris